

מקורות פרשת בראשית תשפ"א דילמת הילד הנוסף: למה ללדת עוד ילד?

בראשית ט: ויברך אלקים את נח ואת בניו...פרו ורבו ומלאו את הארץ... ואתם פרו ורבו שרצו בארץ.

יבמות סב: לא יבטל אדם מפריה ורביה אא"כ יש לו בנים. בית שמאי אומרים: שני זכרים, ובית הלל אומרים: זכר ונקבה. בית שמאי לומדים ממשו רבינו, דכתיב: 'בני משה גרשום ואליעזר' [ואחרי זה פרש מאשתו] ובית הלל לומדים מבריייתו של עולם [שהקב"ה ברא זכר ונקבה]... רבי יהושע אומר: נשא אשה בילדותו יישא אשה בזקנותו. היו לו בנים בילדותו, יהיו לו בזקנותו. שנאמר (קהלת) 'בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך, כי אינך יודע אי זה יכשר, הוזה או זה, ואם שניהם כאחד טובים'.

3. חזקוני בראשית א, כח: יש מפרשים ש[רק] לאחר שסרחו בעץ הדעת ונגזרה עליהם מיתה נאמר 'פרו ורבו' [דכיון שעתידים למות צריכים ללדת], דאם קודם החטא היה צריך לכתוב 'פרו ורבו ומלאו את הגן' ולא 'את הארץ' שהרי היו בגן עדן... [ואם כן] למה נכתב הציווי כאן בפרשת היצירה?

רמב"ן בראשית ט, ז: 'ואתם פרו ורבו' - פשוטו כמדרשו שכאן היא מצוה [חיוב], אבל האמור באדם הראשון וכן לעיל ט, א בכני נח הוא רק ברכה [שיוכלו ללדת].

ליקוטי שיחות ל/25: כאשר יש לו כמה בנים ובנות, אין טעם שיחול עליו החיוב דרבנן, שהרי למיתה של שניים לא חוששים? ואילו מסתימת לשון רבי יהושע 'היו לו בנים בילדותו יהיו לו בזקנותו' משמע בפשטות שמצוות חכמים היא אפילו שיש לו כמה וכמה בנים [ילדים]?

4. רמב"ם אישות טו, טז: אע"פ שקיים אדם מצוות פריה ורביה [בן ובת], מצווה מדבריהם סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כוח, שכל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם.

לקוטי שיחות ל/28: כוונת הרמב"ם להדגיש שמצוות פריה ורביה אינה מוגבלת לבן ובת, אלא כל שהוא מוסיף בזה, הרי זה תוכנה וגדרה של עצם מצווה זו: בנין העולם... ויש לומר שענין זה מודגש בחזרת הציווי 'פרו ורבו' לנח ובניו: לנח עצמו כבר היו שלושה בנים וגם לו נאמר [באותו לשון בדיוק]: 'פרו ורבו ומלאו את הארץ', שבזה נרמז שגם הוספת נפש הוי בכלל קיום פריה ורביה וכאילו בנה עולם.

נדה לא, ב: תינוק בא וככרו בידו.

1. בראשית ג, טז: אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים.

בראשית ו, ו: וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו.

בראשית לד, ז: ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים.

בראשית מה, ה: ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי.

רש"י הירש בראשית ג, טז: 'עצב' פירושו עזיבת דבר בניגוד לרצונו... הוי אומר: ויתור אדם חש תחושת עצב כשהוא נאלץ לוותר על דבר ששאף להשיג... כך 'ויתעצב אל לבו'... הקב"ה חש שעליו לפרוש מן האדם, לוותר עליו. וכך ביאור הפסוק: 'עצבונך' - את הויתור שלך, 'והרנך' - את הויתור של הריונך... כל חיי האשה מנעוריה המוקדמים הם חיי ויתור ומסירות לאחרים... אין שמחה גדולה יותר לאשה מהשמחה בילדיה, אבל היא זוכה בשמחה גדולה זו רק על ידי הקרבה עצמית כבירה.

משנה יבמות סה, ב: האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה...

גמרא: אמר קרא 'ומלאו את הארץ וכבשוה' - איש דרכו לכבש ואין אשה דרכה לכבש. אדרבה 'וכבשוה' [לשון רבים] תרתי משמע? אמר רב נחמן בר יצחק: 'וכבשוה' כתיב [בלי ואו, וצריך לקרוא 'וכבשוה' לשון יחיד].

הרב חיים דוד הלוי (הצופה כו תשרי תשנ"ו): בורא עולם הטביע את התשוקה להביא צאצאים בכל החיים עלי אדמות ובכלל זה באדם ובמיוחד באישה... אלא שמצוה זו קשה ביותר ובמיוחד על האיש שהכנת התשתית הכלכלית לבניין הבית מוטלת עליו... ויהיו מתגברים על תשוקתם הטבעית להעמיד צאצאים. לכן הטיל נותן התורה חיוב על כל איש מישראל לקיים מצוות פריה ורביה.

בראשית ח, יח: ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו.

מלבי"ם: 'ויצא נח ובניו' - שלא רצה להזדווג לאשתו פן יחטאו הילדים ויבא מבוול וילד לבהלה.

2. בראשית א, כח: ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים: פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה.

אבן עזרא: 'פרו' - שיפרה ויוליד דמותו והוא פרי, 'ורבו' - שהאחד יוליד רבים.